

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 540/2023-20

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku (sudca spravodajca) a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej advokátom JUDr. Martinom Olosom, Karola Kašjaka 1, Rajecké Teplice, proti postupu Okresného súdu Žilina v konaní sp. zn. 32C/30/2018 takto

rozhodol:

1. Postupom Okresného súdu Žilina v konaní sp. zn. 32C/30/2018 **bolo porušené** základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Okresnému súdu Žilina **prikazuje** v konaní sp. zn. 32C/30/2018 **konať** bez zbytočných prietáhov.
3. Okresný súd Žilina **je povinný** nahradiť sťažovateľke trovy konania **442,38 eur** a zaplatiť ich právnemu zástupcovi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

Odôvodnenie:

I.

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 11. októbra 2023 domáhala vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“). Tiež navrhovala prikázať okresnému súdu vo veci konať bez zbytočných prietáhov a priznať náhradu trov konania.

II.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľka sa žalobou podanou na okresnom súde 15. novembra 2018 domáha určenia, že nehnuteľnosti patria do dedičstva proti (4) žalovaným.

3. Sťažovateľka argumentovala, že okresný súd v namietanom konaní vykonal len tri pojednávania. Ďalej namietala, že aj napriek jej urgencii o nariadenie termínu pojednávania z 30. januára 2023 dosiaľ zo strany okresného súdu nebol nariadený termín pojednávania. Sťažovateľka sa snažila na zbytočné prietahy v konaní upozorniť sťažnosťou pre nečinnosť z 30. januára 2023 podľa § 62 ods. 2 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Podpredseda okresného súdu listom (sp. zn. 1SprS/32/2023 zo 7. februára 2023) vyhodnotil sťažnosť ako neopodstatnenú.

4. Ústavný súd uznesením sp. zn. III. ÚS 540/2023 z 31. októbra 2023 prijal ústavnú sťažnosť sťažovateľky na ďalšie konanie v celom rozsahu.

5. Okresný súd vo vyjadrení ospravedlňoval dĺžku konania skutkovou náročnosťou sporu, nepriaznivou pandemickou situáciou súvisiacou s obmedzeniami a o zmenu zákonného sudcu. Aj napriek uvedenému konštatoval, že v namietanom konaní vykonáva procesné úkony v primeranej lehote.

III.

6. Ústavný súd vo vzťahu k čl. 48 ods. 2 ústavy (rovnako k čl. 6 ods. 1 dohovoru) už judikoval, že formuláciou uvedenou v čl. 48 ods. 2 ústavy ústavodarca v základnom právnom predpise Slovenskej republiky vyjadril zhodu zámerov vo sfére práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietahov s právnym režimom súdnej ochrany podľa dohovoru (II. ÚS 71/97). Z uvedeného dôvodu preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (IV. ÚS 195/07).

7. Účelom základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. K odstráneniu tohto stavu dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04). Porušenie základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietahov sa skúma s ohľadom na okolnosti prípadu z pohľadu (i) právnej a faktickej zložitosti veci, (ii) správania účastníka a (iii) postupu súdu (I. ÚS 41/02). Ústavný súd [obdobne ako Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“)] prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (rozsudok ESLP z 30. 3. 2023 vo veci Roth Nevedálová proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 50525/21, bod 11, obdobne nález sp. zn. IV. ÚS 465/2022).

8. Povinnosť súdu a sudcu konať bez prietahov podľa právnej úpravy účinnej od 1. júla 2016 je *expressis verbis* zakotvená ako základný princíp civilného sporového konania v čl. 17 Civilného sporového poriadku, podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb. Základnou povinnosťou súdu a sudcu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie (I. ÚS 318/2022, I. ÚS 361/2022).

9. Predmetom konania je určenie, či sporné nehnuteľnosti patria do dedičstva po zomrelom [REDAKOVANÉ]. Spory týkajúce sa vlastníckych práv sa zvyknú vyznačovať istou mierou náročnosti po skutkovej a právnej stránke, avšak patria medzi bežnú agendu všeobecných súdov. V tomto prípade nemožno hovoriť o náročnom dokazovaní, keďže okresný súd má v namietanom konaní vyhodnotiť výpovede účastníkov konania, svedkov a predložené listiny. Ústavný súd sťažovateľke vytyka, že opakovanými žiadosťami o odročenie pojednávania prispela k celkovej dĺžke konania.

10. Ústavný súd posudzoval celkovú dĺžku konania od podania žaloby (16. novembra 2018), v trvaní viac ako 5 rokov na jednom stupni súdneho konania. Z chronológie úkonov vyplýva, že administratívna fáza trvala od 8. januára 2019 do 17. apríla 2019. Konanie bolo poznačené opakovanými odročzeniami pojednávania v dôsledku opakovaných žiadostí právnej zástupkyne sťažovateľky a obmedzeniami týkajúcimi sa nepriaznivej pandemickej situácie. Okresný súd ani po viac ako 5 rokoch nevykonal v namietanom konaní dokazovanie. V dôsledku stáže zákonnej sudkyne (od 5. septembra 2022 do 30. augusta 2023) bola vec pridelená (opatrením predsedu súdu) inej zákonnej sudkyňi. Rovnako z vyjadrenia okresného súdu vyplýva, že súd síce vykonával procesné úkony, avšak tie boli neefektívne a nevedli k právoplatnému rozhodnutiu vo veci.

11. Okresný súd ospravedlňoval dĺžku konania zmenou zákonného sudcu (takmer ročná stáž zákonnej sudkyne) a protipandemickými opatreniami súvisiacimi s vírusovým ochorením COVID-19. Systémové zlyhania pri správe súdnictva bez ohľadu na to, ktorý zo štátnych orgánov za ne zodpovedá, nemôžu byť dôvodom neuznania základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a nezbavujú Slovenskú republiku zodpovednosti za prietahy (II. ÚS 481/2017). Zmyslom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov nie je pomenovanie príčin prietáhov v konaní alebo vyvodenie zodpovednosti vo vzťahu k stranám, ich advokátom, sudcom, súdnej administratíve, predsedom súdov či k rezortnému ministerstvu. Rovnako účelom ústavnej sťažnosti nie je dospieť k záveru, či príčiny majú objektívny alebo subjektívny charakter.

12. Namietané konanie spadá do obdobia nepriaznivej pandemickej situácie (od marca 2020 do februára 2022). Ústavný súd vo svojej rozhodovacej činnosti viackrát uznal, že obmedzenia, ktoré si vyžiadala pandémia COVID-19, môžu mať nepriaznivý vplyv na vybavovanie vecí vnútroštátnymi súdmi. Ustanovenie § 3 ods. 1 písm. a) zákona č. 62/2020 Z. z. o niektorých mimoriadnych opatreniach v súvislosti so šírením nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby COVID-19 a v justícii a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony síce nebránilo okresnému súdu uskutočňovať pojednávanie, avšak obmedzovalo jeho uskutočňovanie v nevyhnutnom rozsahu. Ústavný súd poznamenáva, že v čase mimoriadnej situácie a núdzového stavu predmet sporu nespadal do prednostnej agendy všeobecných súdov (vyhláška Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 24/2021 Z. z. o vykonávaní pojednávania, hlavných pojednávania a verejných zasadnutí v čase mimoriadnej situácie a núdzového stavu).

13. Je nepochybné, že nepriaznivá epidemiologická situácia prispela k celkovej dĺžke konania. Avšak okresný súd minimálne od 22. februára 2022, keď došlo k zrušeniu núdzového stavu vyhláseného uznesením vlády Slovenskej republiky č. 695 z 24. novembra 2021, mohol v namietanom konaní plynulo vykonávať procesné úkony. Ústavný súd v posudzovanej veci nezistil žiadnu objektívnu prekážku, ktorá by od 22. februára 2022 bránila riadnemu ústnemu pojednaniu

sporu (III. ÚS 156/2023, III. ÚS 247/2023). Ústavný súd tiež konštatuje, že dĺžka súdneho konania by mala v „rozumnej miere“ zodpovedať intenzite faktorov, ktoré môžu konanie predlžovať (III. ÚS 577/2022, III. ÚS 704/2022, III. ÚS 190/2023). V súlade s judikatúrou ESĽP je ukončenie súdneho konania v primeranom čase základným ľudským právom (rozsudok ESĽP z 29. 5. 1986 vo veci Deumeland proti Nemecku, sťažnosť č. 9384/81). Ústavný súd vychádzal zo svojej ustálenej rozhodovacej praxe, podľa ktorej zbytočné prieťahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou a nesústredenou činnosťou, teda takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty účastníkov konania (III. ÚS 635/2022, III. ÚS 660/2022).

14. Neprimeraná dĺžka súdneho sporu v prednostnej agende vybočila z rámca požiadavky dosiahnutia právoplatného rozhodnutia vo veci v primeranej lehote. Postupom okresného súdu bolo nesporne zasiahnuté do ústavne zaručeného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru. Z dôvodu, že z vyjadrenia okresného súdu nebol zrejmý ďalší procesný úkon súdu, čo sa týka včasnosti vybavenia veci, ústavný súd doplnil ochranu aj o uloženie príkazu okresnému súdu vo veci konať bez zbytočných prieťahov [čl. 127 ods. 2 ústavy v spojení s § 133 ods. 3 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“)].

IV.

15. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie. Ústavný súd primerané finančné zadosťučinenie sťažovateľom priznáva, len ak o to sťažovatelia v ústavnej sťažnosti požiadajú a svoj nárok aj relatívnym spôsobom odôvodnia [§ 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde].

16. Ústavný súd priznal sťažovateľke nárok na náhradu trov konania podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde v celkovej sume 442,38 eur. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľky ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov [§ 1 ods. 3, § 11 ods. 3, § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky]. Základná sadzba odmeny za jeden úkon právnej služby uskutočnený v roku 2023 je 208,67 eur a hodnota režijného paušálu je 12,52 eur. Sťažovateľke vznikol nárok na náhradu trov konania za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2023 (prevzatie, príprava zastúpenia a podanie sťažnosti).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 21. decembra 2023

Robert Šorl
predseda senátu